

ოპის დღიური.

ადმონსტრაციის ასპარაზი. კოველის მიმართულნი რუსებმა გერმანელთა იერიშები მოიგეროეს. ტყიან კარბატებში მოწინავე რუსების მტირე შეტაკებანი ხდება.

კავკასიის ასპარაზი. პეურკალეს მიდამოებში ოსმალი შეტევა რუსებმა მოიგეროეს ვანის ტბასთან რუსებმა ოსმალი უკან დაახევინეს.

რუმინიის ასპარაზი. გერმანელ ავსტრიელებმა იერიშები განახლეს. რუს-რუმინელთა ჯარი უკან იხევს; დობრუჯაში მტირე შეტაკებანი.

დასავლეთის ასპარაზი. რამდენიმე ალაგა საარტილერიო ბრძოლა გაჩაღდა.

გაბალონის ასპარაზი. ქ. მონასტირის ახლო მახლო საარტილერიო ბრძოლა სწარმოებეს.

მოსკოვში ინგლისელთა ჯარმა ფორტი ყასამა აიღო.

იძულა ინგლისი შემოგვერთებოდა ამ ბრძოლაში. გერმანიის მიერ საერთაშორისო უფლებათა აბუჩად აგდება, ბელგიის ნეიტრალიტეტის დარღვევა და ბერლინის კონფერენციის მიზანმიმართული მოპყრობა მალე ამხედრა ევროპის სახელმწიფოთა გერმანიისა და მის მოკავშირეთა წინააღმდეგ. რუსეთი და საფრანგეთი იძულებულნი გახდნენ გერმანიის განსაკვირებულ ტენიკისათვის დროებით დაეთმოთ თავიანთი ტერიტორიის ნაწილი. მაგრამ დროებით ბრძოლა არა ადამიანურადაა და არც ჩვენი მოკავშირებისა და არც თქვენი გული, ჩემო სახელოვანო ჯარო-ჯანთო! ამასთანავე თანდათანობით ვსწორდებოდით წელში და მტერს ტენიკის უპირატესობას ვაცილიდით ხელიდან. ამიტომ იყო, რომ ჯერ კიდევ წარსულ შემოდგომიდან მტერის ერთი ნაბიჯიც აღარ ვადმოუდგამს ჩვენს მიწა წყალზე. ამის გარდა ვახუფხულვებ და ზაფხულში რამდენიმე სასტიკი მარცხი განიცადდა და თითქმის ყოველი ფრონტი იერიშიდან მოგერიებით ბრძოლაზე გადავიდა. მისი ძალა იცლება, მაშინ როდესაც ჩვენი და ჩვენი სახელოვანი მოკავშირეთა შეურყეველი იზრდება. გერმანიის ჰერმანის, რომ მალე დაპყრავს შუბის საძიებელი საათი. და აი, როგორც მყუდრო მუშაობის დროს მოულოდნელად თავს დაგვესხა და ომი გამოაცხადა, ახლა ამ სისუსტის წინაგაგრძობაზე მოულოდნელად ზავის წინადადებას იძლევა, ვიდრე სავსებით გამოაშკარავდებოდეს მისი სისუსტე. რომ თავის დაშვარის უქონელობაში დაარწმუნოს მთელი ქვეყანა, მან მიმართა ყალბი ვეფექტი, რომლითაც იმარჯვებს დროებით, რომელიც ჯერ კიდევ ბრძოლაში გამოუტყდელი იყო. მაგრამ თუ გერმანიის შექმლი მოულოდნელად თავს დასხმდა რუსეთსა და საფრანგეთს ჩვენთვის არა ხელსაყრელ დროს, დღეს, როდესაც ბრძოლაში ვაივინდებით, ძალა მოვიკრიბებთ, როდესაც ჩვენს მხარეზე უძლიერესი ინტელი და უკეთილშობილესი იტალიეთი, თავიანთი მხრით უფლებას იტოვებენ, ამ დროს შეუდგნენ ზავზე ლაპარაკს, როდესაც ეს ჩვენთვის ხელსაყრელი იქნება. ჯერ ეს დრო არ დამდგარა. მტერი ჯერ

კიდევ არ არის განდევნილი მის მიერ დაპყრობილ ადგილებიდან, არც რუსეთს მიუღწევია საწადლისათვის, სტამბოლი აუღებელია, ზღვის გასავალი გზა ხელი არა გვაქვს, არც თუ თავისუფალი პოლიტიკის საშუალება გვართულებს. ეხლა ზავი იმის ნიშანი იქნებოდა, რომ თქვენ არ გესარგებლოთ ამოდენ გმირული თავგანწირულობით, თქვენ მიერ მოკრებილი ძალიანით, თქვენის ფლოტიო. თქვენი შრომა და მით უმეტეს ბრძოლის ველზე რუსეთის დაღუპულ სახელოვან შვილთა ხსოვნა შეუძლებელსა ჰყოფენ ზავი ფიქრად რომ გავიტაროთ, ვიდრე სრულს გამარჯვებას არ მივაღწევთ, ვიდრე არ დავცემთ მტერს, რომელიც გაკანდილდა ამ საშინელ ბრძოლაში ჩაგვიტოვა. თუ ომის დაწყება მისგან იყო დამოკიდებული, მის გათავება მის სურვილზე აღარ ჰქონდა. მწამს, რომ წმიდა რუსეთის თვითთავი შვილი ომის დასრულებამდე ზავზე არ იოცნებებს, ამ მხრივ ხშირად გამოსული ჩემს სახელოვან ჯარებში და შინ დარჩენილი ერთგულად მომუშავე ომის დასავერგებლად ერთნაირად გაიმსვენდებიან იმ აზრით, რომ ზავი შეიძლება მხოლოდ ჩვენი საზღვრებიდან მტრის განდევნის შემდეგ, როდესაც ჩვენსა და ჩვენს მოკავშირეებს მოგვეცემა საბუთი იმისა, რომ მტერი ვეღარასოდეს გაკანდილდება ვიმეოროს ასეთი გამოთარგმნება

ამასთანავე რასაც ვაკისრებთ, იძულებული გახდება შეურდღეს ჩვენს მოთხოვნილებას. იმედი ვიქონივით სრული გამარჯვებისა, უზუნაგება აკუთხოხს ჩვენი დროშანი! დაე, მოჰვიწოდოს მან უმკაცრო დიდება და მოგვმადლოს ძალი და მშვიდობა თქვენის მეოხებით, ჩემო გმირო მებრძოლო, ძალი და მშვიდობა თქვენის მეოხებით, ჩემო გმირო მებრძოლო, ძალი და მშვიდობა, რისთვისაც მომავალი თაობა ვაკურთხებენ და თქვენს უწყიდელს ხსოვნას დაიმარხვენ სამარადისად!..

ნიუ იორკი. ამერიკის ბერლინელმა ელჩმა ჯერარდმა უილსონის ნოტაზე შემდეგი პასუხი გამოავაჯანა ნიუ იორკში.

გერმანიის მთავრობამაც იმგვარად გერმანიის გრძობით განიხილა და გულისხმა ჰყო შეგვიძლებელი შეტაკების პრინციპის წინადადება მტკიცე ზავის ძირითადი საფუძვლების დამუშავების თაობაზე, რა გერმანიული გრძობითაც იყო გამსჭვალული თვით პრინციპების ნოტა. პრინციპული ხაზი გასმით იმ მიზნებს იხსენიებს, რომელიც მის გულს განსაკუთრებით ეძვირფასება; ხოლო, რაც შეეხება თვით საშუალებათა არჩევას, ამ მხრივ სრული თავისუფლება ნაგულისხმევი. სასურველი შედეგის მისაღწევად გერმანიის მთავრობას საუკეთესო საშუალებად მიანიჭა აზრთა დაუყოვნებელი გაცვლა-გამოცვლა, რისთვისაც იგი წინადადებას იძლევა, რომ სადმე ნეიტრალ ქვეყანაში მოწვეულ იქნას კონფერენცია მებრძოლ სახელმწიფოთა დელეგატებისაგან, ისე როგორც ეს იყო გამოთქმული 29 გორგომის კავის გატყუებებში, როდესაც ორთხა კავშირმა სამშვიდობო მთავრობებისაგან ხელი გაიწოდა. მომავალი ომების წინასწარი არჩევა გერმანიის მთავრობას მხოლოდ ელანდელი ომის გათავების შემდეგ მიანიჭა შესაძლებლობა. გერმანიის მთავრობა გამოთქვამს თვის მხად-ყოფნას სავსებით დაეხმაროს ამერიკას ამ კეთილშობილ საქმეში.

ქურნალ-გაზეთებიდან.

ზავის გარეშე.

გერმანელ მემარჯვენე პრესაში დიდი აზრი ზაური გამოუწვევია ვილსონის ნოტას. განსაკუთრებით არ მოსწონებიათ მემარჯვენეებს ის, რომ ვილსონი წინადადებას აძლევს გერმანიის საზავო პირობები საჯაროდ გამოაცხადოს. გრ. რევეტლოვი სწერს: „ამერიკელები ძალიან სტუდებიან, თუ ფიქრობენ, რომ ჩვენთვის მარტო ჩვენი თავის დაქაყოფილება კმარაოდეს; ჩვენი მიზანია პატარა ერების თავისუფალი ცხოვრება მომავალში უზრუნველ ყოფილი იყოს“ „ტაგის რუნდშაუ“ სწერს: ამერიკა გერმანიულ წყაღვეშათა თარეშია შეაშინა და ამიტომ დაფაულდნენ ზავის ჩამოსაგდებათო.

— ამერიკაში იქაურ გერმანელების გარდა, ყველა უცხოელი, ვილსონის მუშაობით და მას „დიდ შეცდომათ“ უთვლიან „თვითი სახლის“ ბინადარს.

— ნიუიორკში ხმა გაერცვლებულა ვილსონმა დაწერილებით იცის გერმანიის საზავო პირობებიო.

— ამერიკელები იმდენად არიან ზავის ჩამოგდებაში დარწმუნებულნი, რომ მოკვეშირეთათვის იარაღის დამზადებელი ქარხნების აკტიები ერთობ დაეცა.

— ინგლისური გაზეთი „მორინგ პოსტი“ თავისებურ აზრს გამოთქვამს ვილსონის მუშაობის შესახებ: „თუ ვილსონს მინდა და მინც ძალიან სურს ზავის ჩამოგდება, მოგვემზადოს ჩვენ გერმანიის განადგურებაში და ზავი თავის თავად ჩამოვარდება, ან კიდევ მივმზროს გერმანიის და ჩვენის დასუსტებით დამ-

ყაროს მყუდროება ქვეყნად, თორემ რასა ჰგავს უმისოდ ვილსონის ცდაო; ჰკვირობს გაზეთი, რომელმაც ომის დასაწყისში შეჭვივა თავის მკითხველებს, დაუფარავად მოაგვდიოთ შიშველ ქეშპირტ ცნობებსო.

— ამერიკიდან იტყობანებიან ვილსონს გადაუწყვეტია, ზავი უშეძლებელია ჩამოაგდოს, თუნდა ამისათვის ომში ჩაირევაც დასტირდეს ამერიკას.

— ვილსონის საზავო ნოტის შესახებ „რუს ველ“ სწერს: „ვილსონის ნოტა ერთად ყრულ გაისმა; ეს ასეც უნდა მომდაროყო, რადგანაც სხვანაირად შეუძლებელია შეხვედრალიყვენ ამ ნოტასაო.“

„რუს. სლოვო“ — ვიდრე ზავის შესახებ პირდაპირი მოლაპარაკება ჩამოვარდებოდეს, გერმანიის ლეიტენანტი და ჯარის კაცები თავის სამშობლოში უნდა დაბრუნდნენო.“

„უტრო როსსიი“: — ჩვენ და გერმანიის საერთო ენა არა გვაქვს. ერთ კილოზე მხოლოდ ჩვენი ძლევა მოსილ ზარბაზნები ავგალაპარაკებენ ჩვენ და ჩვენს მოწინააღმდეგეებსო.

— ნეიტრალი სახელმწიფოები ზავის ჩამოგდების შესახებ უკვე შეთანხმებულან.

— სტოკჰოლმიდან მოსულ „ცნობების მოწმობით, გერმანიის თანახმაა ზავის ჩამოსაგდებათ დასავლეთით დასთმოს ბელგიეთი და საფრანგეთის ათივე დეპარტამენტი, ხოლო, რაც შეეხება აღმოსავლეთისას, არავითარ შემთხვევაში გერმანიის არ დასთანხმდება, რომ პოლონეთი და და ლიტვა რუსეთს დარჩეს.

— ჩრდილო ამერიკის ნავთსადგურ ნიუ-პორტში „ბრემენის“ ტიპის საჯარო წყალქვეშა მისულ და მის კაპიტანს გერმანიის იქაურ კონსულისათვის გადაუცია წერილი, რომელიც, გაზეთების აზრით, ზავის ჩამოგდების საკითხს შეეხებოდა და ვილსონს მიუწერია ვილსონისათვის.

— შობის დღესწინაღმდეგის შემდეგ კანცლერი ახალ უფრო ადვილად მისაღებ ზავის პირობებს გამოაკვეყნებს რეის სტაგში განსახილველად.

სამხედრო მომადება.

ინგლისელ გემის პატრონთა დელეგაცია საფრანგეთის ამირბარს ლაკასს მიუღია და მოუხმენია მათი ჩივილი შესახებ გერმანიელთა წყაღვეშების თარეშის გაძლიერებისა, რამაც ერთობ გააძვირა ზღვაზე მოძრაობა. დელეგაციას უთხოვია ამირბარისთვის, რაიმე ზომები მიიღონ წყაღვეშათა მოქმედების შესასუსტებლად.

— ლლოლიც ცნობით ინგლისის გემები „ბივილი“ და „ლივერპული“ გერმანიელთა წყაღვეშებს ნაღმით ჩაუჭირავეთ.

— ბალტიის ზღვაში გერმანელებს დაუღუპავთ ნორვეგიის გემი „პარიმა“, ხოლო მეორე „როშიტი“ კუესპაფენში წაუყვანათ.

მტრის კუთვნილებას, ლიკვიდაცია განაქვენს. ამ ლიკვიდაციისთვის მეთის ნაცვალთან საკუთარი კომისია დანიშნულია, რომელმაც უნდა გაყენდეს მტრის ზარბაზნები და აღიღოს მტრის მარცხი და დაღეს ჩვენზე მარცხით ჩვენვე ტყავს გვაძრობს.

მარგანეცის ადგილების პატრონებმა ყველა ეს მიწები ომის დაწყების შემდეგ ვითომდა შეეცის ერთს ფირმას მიუღეს, მაგრამ ამ ყიდვა-გაყიდვის ეშმაკობა გამოჩნდა და მამულეები ლიკვიდაცია არ იცნობდა. შავი ქვის მთელი ნაყიდი მიწები თითქმის 500 დესიატინამდე და სამრეწველოდაც არის მოწყობილი: აქ არის გამოთვლილი ორი დიდი ქარხანა მარგანეცის გასარეცხად, ავტოული მარგანეცის შექონიერი საშრობები და სხვადასხვა, ასე რომ ქარხანას შეუძლია 8—10 მილიონი ფუტის მარგანეცის დამუშავება. წლიურად მაღნებში 15—20 მილიონი ქვა დამუშავდება.

ვარაუდით მთელ სალიკვიდაციო მიწებს თითქმის 4—5 მილიონ მანეთად აფასებენ. ეს ფასი ნაძვილი არაა: შეიძლება ერთმა ფირმამ ბევრად მეტი ისარგებლოს ამ მანებებიდან, მეორემ კი ბევრად ნაკლები. ეს დამოკიდებულია მრეწველის ენერჯიასა, ცოდნასა და ნიჭზე, ამისთვის ლიკვიდაციის კომისიის გაყიდვის დროს მარტო ფასების აწვევის საკითხი არ იქნება გადასაწყვეტი, არამედ ის გარემოებაც, რომ ეს საერო ქონება ხელში ჩაუვარდეს პოლიტიკურადაც სანდო პირს.

„საქართველო“ № 265 მოთავსებული იყო წარსულ თვეში „მხარი ქვა“ კლდელო. იგი სხვადასხვა მხრით არკვედა ქითურის საკითხს და ცდილობდა დაენახებინა, თუ ვინ უნდა ყოფილიყო გერმანიის აქტიონერ ფირმითა—გელზენკირხენის ქარხნებისა და კავკასიის მანდულობის ამხანაგობის—მემკვიდრედ, ვის შეუძლია, რომ თავს იღოს ეს დიდი საერო საქმე და ნიჭიერად გაუძღვეს მას. კლდელო მიღის იმ დასკვნამდე, რომ ეს საქმე უნდა მიიღოს თავზე ქართლ-კახეთის თავადაზნაურობამ, რომელმაც უკვე დაგვიტყვიან: რომ მას შეუძლია წინ გაუძღვდეს ამგვარ დიდ სამარწველო საქმესო,

კორესპონდენტი დაწერილობით არჩევს უპირატესობას თავადაზნაურობის და ქითურის მრეწველობა საბჭოს შორის, თუ ვის შეუძლია მათში ბატონ-პატრონობა გაუწიოს ამ ეროვნულ-ეკონომიურ საქმეს და შეჩერდება თავად-აზნაურობაზე. ეს შეჩერება ხდება მასში არა მისთვის, რომ დარჩილოს საბჭო, ან შეუძლებლობა, ან რაიმე უნდობლობა დასწამოს მას, არა; იგი შედგეტი მოსაზრებით ხელმძღვანელობს: 1, საბჭოს უფლება არა აქვს უძრავი ქონება შეიძინოს და საეკონომიკო ასე-

- ქვათა-ქვა**
- მეფა—სლოლონისა**
- (დასასრული იხ. „სამშობლო“ № 505)
- თავი VII**
- 1 მოიხედე, ო, სულამიტ! მოიხედე რომ გიხილოთ, რომ ფიქრები ვაცისკროვნოთ და ოცნება ვაყვავილოთ. ვინ გედაროს შენ, რომელიც ხელს ვით მროკავთ ორი გუნდი მოიხედე, ო სულამიტ, ნულარ მიხვალ, დამიბრუნდი ო, ასულო, შენმა ხილვამ გულს ვარსკვლავი გამიბრწყინა,
 - 2 რანაირად მშვენიერობს, ფერხნი შენნი ხამლთა შინა, ეგ თემონი ისე გამკობს, კეთილ-შობილ სახელოვანს, რომ მათ მსგავსის გამოკვეთა, გაუჭირდეს თვით ხელოვანს.
 - 3 მკერდი შენი ფილაა. სურნელოვან ღვინოთ სავსე მუცელი კი — შროშანთ შორის, ხვავს ხორბლისს მივამსგავსე.
 - 4 შენი სახე მზეს აკრთალებს, ჩემო სულის ნეტარება, შენი ორი — სასძეური ორი ირმის ნუკის ედარება.
 - 5 ცხვირი—გოდოლის ღობანისას, დამასკისკენ მიცქერალსა, ყელი შენი მალღ კოშკისა სპილოს ძეღისგან განათალს, და ორი ტბა ესაბონის.

- თმა კი გიშერს შენაქრებს, და თვით მეფე დაატყვევე დაუმონე შენს ქუჩურებს!
- 7 სულს ჰშიბლაე და აჯადოებ, ო, მიჯნურო, საყვარლო, მშვენიერო, შუქ მფრქვეველო, სურნელივით სასურველო!
- 8 ატყორცილი ცად ლერწამი ჰვავს სიმალით შენსა ტანსა, და ეგ ორი სასძეური ვენახისა ორ მტევანსა!
- 9 ვიტყვიდი თუ, ავსულოყავ, ნეტამც ხესა ფანიკისას და ასელისას შთამეკიდა მტკიცედ ხელი რტოებს მისას, მაშინ ნაცვლად მტევანისა, იქნებოდა ძუძუ ჩვილი, ვით კოკორი ყვავილისა სამაისოდ გადაშლილი, რომელს სიო გაზაფხულის უაღერსებს, არხვეს წყნარად, და მოაფენდა ირგვლივ სურნელს, ნეტოებიც, ვაშლის გვარად!
- 10 ბაგე ჩემი მეგობრისა ჰვავს არჩულის, ძვირფასს ღვინოს, და მას ძალუქს აღერსითა, დაძალოს და დააძინოს. მაგრამ ძილშიც, ვინ იქნება, ისე მშვიდად განისვენოს, რომ საჭილი მშვენიერის, უთვალავიერსი არ ახსენოს!
- 11 შე ვეძებდები სტარფოს ჩემსას, ვით მის სახეს შუქი მთვარის, ხოლო მისი სწრაფვა—ნობა და ორი ტბა ესაბონის.

- და განვიდეთ მინდორ ველად, კვიპაროსთა შორის დამე, გაეთენოთ უზრუნველად. გარიგებზე, მზის ამოსვლას მივებებოთ, ჩვენ, ლაღები,
 - 13 ვიკელქოთ და დავიაროთ, სავენახე და ბაღები, ვნახოთ კვირტი, თუ გაშლილი, ან თუ ჰყავის ბროწეული. იქ აღერსით ვაიფოთ, დასტკებს ბაგე ძოწეული.
 - 14 აი, უკვე ჩვენს კარებთან, მანდაგორნი სურნელს ღვრიან, და ნაყოფით დატვირთულნი, ხეხილები თავს ძირს ხრან. შე კი განძი ბოძებული დედიო, შენთვის შევიწახე, და შენ გელის ნაყოფისთვის, მაშ, რას უტდი, გელო, მნახე!
- თავი VIII**
- 1 ო, ნეტამც კი ჩემს ძმად იყო, სასურველო, შენც შობილი, ძმად, რომელსაც უწოვანია დედი ჩემის ძუძუ ტკბილი. მაშინ მარტოს, თუ თვით ხალხში, თვალი ჩემი რა განახავა, ამბორს გყოფდი და ამისთვის მე ვერავინ დამძრახავდა.
 - 2 შეგეყვანა სახლს დედისას, სიყვარულით შეგეპყრობი, მოვიმენდი შენს სწავლებას, ხალხით რომ მომიბზრობდი. შეგამგვდი სურნელოვანს, ძვირფასს ღვინოს რჩეულს, ძეღსა და ორი ტბა ესაბონის.

- 3 მარტენა მისი მე სასთუმლად მიქვს, ხოლო მარჯვენა მომხეია ყელსა,
- 4 ერუსალიმის ტურფა ასულნო, გაფიქვებ შროშნის ავარაკ ველოს, ვიდრე თვით მსურდეს ნუ განუღვიძებთ გულში სიყვარულს ჩემს სასურველს!
- 5 ვაშლის ბის ქვეშ გაგაღვიძე, რადგანც იქ გშვა შენ მოზებლმა, ვაშლის ბის ქვეშ გაგაღვიძე, იქ გშვა დედა—საყვარელმა მსურდა შენი სიახლოვე, სატრფოე ჩემო, მშვიდო, წყნარო! გაგაღვიძე და მოსწვეთა შენთა ბაგეთ მადლის წყარო. ვინ არს ესე უღაბოდან, მომავალი მზისა დარად, თვის მახლობელს მეგობარს რომ დაპყრდნობი მხარზე წყნარად?
- 6 დამდე, დამდე, ბეჭედივით შენს გულსა და მკლავსა ზედა, რადგანც მძლავრ არს სიყვარული, თვით სიციხლზე—სიციხილზედა, ხოლო შური ტრფიალების, ქვეყნელივით საშობარი, ფრთენა მისი ცეცხლისანი, მხურვალეობაც ცეცხლის გვარი,
- 7 ვერ ჩაქრობს სიყვარულსა წყალი უხვად დანადენი, ვერ წარღვნიან ტრფიალებს, უთვალავი მდინარენი, და სიმღერით სიყვარულის მოპოება ვინცა სცადოს, მხოლოდ ზრბლი მოპოვოს და ორი ტბა ესაბონის.

- რაი ვუყოთ მტორეწლოვანს, ოდეს ვინმემ ცოლოდ ვთხოვოს?
- 9 ზღულე იყოს—მაშინ მყის ზედ ავაგებდით სრას-ვერცხლისას, კარი იყოს—მოვაქვდივით ირგვლივ ფიცრებს კედარისას.
- 10 მე ზღულე ვარ. ძუძუ ჩემი ჰვავს ვოდოლს და მდევანს ლაღსა, და საკმაოდ მოწიფული, ვეჩვენები იმის თვალსა.
- 11 ბედამონში სოლომონსა ჰქონდა ბაღი ვენახისა, გაუბოძა სვე, მზიანმა, მოსამწყესად მცველებს ისა. და ართმევდა ათასეულ ოქროს, ნაცვლად ნაყოფისა.
- 12 მე კი ჩემსა სავენახეს, აყვავებულს—აქვე მქონსა, მიუძღვნი და სუფთავაზებ, მეფეთ-მეფეთ სოლომონსა, დე, ათასი გუთუნოდღეს მას, ვინც გული ამღელვარა, ორასი კი, ვინ—ვენახი, კარგად მწყესო და დაიფარა.
- 13 ო, ვინც ბაღში განისვენებ, ხმა მასმინე სავანებო, მოგვლიან მეგობრები, არ გასურს იმათ მიეგებო?
- 14 ჰოი მიჯნურო, ჩემო მიჯნურო, ემსგავსე ქურციკს—ნუკის ირმისას, რომ განეშობო უფრო სიჩქარით ნახ სურნელოვან კორდ ბილიკ-შთასა. გ. მკვარჯიშოლი.

თი უფლებები აწი მოიპოვოს. 2. კიდევ რომ პირველი საკითხი გადასახდებულად ვცნობ, ვინ მისცემს საბჭოს მილიონებს ამ მშენებლის შესახებ. 3. რა გარანტია უნდა მისცეს საბჭომ ფულის პატრონს. საფუძვლიანი გადასახადის გადამხდელს შორის საბჭო; ამ განზრახვის განხორციელება საბჭო და თუნდა რომ ზედრულდეს, მაინც დაიგვიანებს, მანამდე მარჯანუცი ბევრ პატრონს იშოვებს. 4. თუნდა რომ საბჭომ სძლია ყველა სიძინელს, თავიდან მოიშორა ყველა დაბრკოლება, ყველა თუ და გახდა მესაკუთრე, მრევლი. ნუ თუ ამ შემთხვევაში პრინციპალური საკითხი არ დისმდება შეუძლია, თუ არა, რომ საბჭომ ერთ და იმევე დროს თავის პირდაპირი მოვალეობა შეასრულოს და მრევლიც იყოს: ე. ი. ამომრჩეველიც და ამორჩეულიც. ერთი სიტყვით ბევრი ამგვარი მოსაზრებით კლდედს ჰგონია, რომ საბჭოსთვის უმჯობესი იქნება თავად-ანაურობამ შეიძინოს ეს მამულები, რადგან მას ყველაფერი უფლება აქვს და ფულსაც რამდენიც უნდა იშოვოს.

ამის შესახებ იმევე ნუმერში „საქართველო“ მოწინავე წერილში საბჭოს მხარეზე გამოდის, მხოლოდ დაყენებულ კითხვებზე პასუხს არ იძლევა. არც იმას სწევს-აქვს, თუ არა საბჭოს უფლება უძრავი მამული შეიძინოს, არც მას, თუ ფულს სიღარიბე იშოვოს. იგი განყენებულად, საბჭოს როგორც დემოკრატიულ დაწესებულებას, უპირატესობას აძლევს.

დღეს ბეტროგარდის „რეისი“ ნუმერში მოთავსებული სახელმწიფო საბჭოს წევრის თავადი ანდრია ერისთავის წერილი „გერმანელთა მამულების ლიკვიდაცია“ ამ წერილიდან ჩანს, რომ შვეი ქვის მრეწველთა საბჭოს დაუდგენია: იშუამდგომლოს ვაჭრობა მრეწველობის მინისტრთან, რათა მას მიეცეს ნება ვაჭრობაში მონაწილეობა მიიღოს, როგორც საბჭომ, რადგან იგი ერთობს მავიჯობას სწევს, მაგრამ ამასვე კატეგორიული უარი მიუღია

ამის გარდა მისივე ცნობით კავკასიის სამთავროდ მმართველობას წარუდგენია სადაც ჯერ არს შუამდგომლობა, რათა სამისოდ შეიცვალოს საბჭოს წესდება. ეს შუამდგომლობა ბეტროგარდში 16 ნოემბერს მისულა და 17-ს უკვე უარი უთქვათ. ასეთი ანქარება გაუკუბარია. ამგვარი ისწრაფე კარგს არაფერს მოასწავებს იმგვარ სერკოიზულ საქმეში, როგორც საერო საკითხია.

ჩვენი შეხედულობითაც შვეი ქვის საქმე დიდი საერო საეკონომიკური საქმეა. პირველი ის არის, რომ იგი ქართველის ხელს არ გაუსხლტეს. ამისთვის შვეი ქვის მრეწველთა გარეშე კიდევ შეიძლება დემოკრატიული აქციონერული საზოგადოება შედგეს ამ ადგილების შესაძენად და გამგებობისთვის ისევე საბჭოს იმპარტონს, მაგრამ შეიძლება ეს ქონება ნაკლებ ფასში ჩაუყარდეს ხელში სულ უცხო პირს; ამისგანომ საქართველოს მხრით ისევე შეერთებულმა ამიერ-იამერ თავად-ანაურობამ უნდა გამოეხდეს, რომ პოლიტიკის მხრით მართებლობა მაინც უზრუნველ იყოს. ამ საქმეს დროით უნდა მიხედვა, სანამ საქმე ბნელ ძაღვს უცხო ხალხთა ხელში არ ჩაუვდია. რაც შეეხება საბჭოს დემოკრატიზაციის ეს მრეწველობის განვითარების შედეგი იქნება.

ამ საქმეში ქიათურის საბჭო ერთ მკოდნე და ძლიერ ძალს წარმოადგენს. იმედია, რომ მისი ცდა იმპარტიული იქნება არა მხოლოდ მისთვის, რომ მას არ ასცილდეს ეს საქმე, არამედ იმისთვისაც, რომ იგი საქართველოს კაპიტალს არ გაეკატს.

3. ავღიტელი.

სომხური პრესა.

„სახალხო ფურცლის“ № 749 ში მოთავსებულია შემდეგი: „მშაქვი“ ვადაბეტილია „სახალხო ფურცლიდან“ ი. გრიშაშვილის წერილი, რომელიც მის „სომხობას“ ეხებოდა. გზებით ამ წერილს დასძენს: ვარწმუნებთ ახალგაზდა პოეტს, რომ საზოგადოდ ქართველ გრიგორიანთა საკითხი წამოაყენეს და გააბერეს სწორედ იმით, ვინც ეხოლა შემოკრებილა „სამშობლოს“ და ვინც იკრიბებოდა თურნალ „კლდის“ გარშემო. უკომენტაროთ რად გაგაცნო ამ გაზეთში სომხ კლერიკალთა ორგანოს აზრი ვითომ ეს საკითხი წამოიყენებია მხოლოდ „სამშობლოს“ გარშემო შერბილ ჯგუფს. ნუ თუ ეს გაზეთი, რომელიც თავის ფურცლებს უთმობს გრიგორიანის წერილებს, მოგვლეთ არა სიცილის თავის თვის განმარტს, მშაქვი, რომ ქართველთა საკითხი

ტერტრებმა წარმოიშვეს, რომელიც ტერტრებიც ყოველ სინდისიერ და არა სინდისიერ საშუალებას ხმარობენ ქართველ გრიგორიანთა ვასასობებლად და შემდეგ „მშაქვი“ ფურცლებზე ქართველებს ეუბნებიან, ჩვენ ხმა არც კი ამოვიღეთ, და რად გვყამებთ ამ ცილვისაო. დროა ბნო სახალხოელთა განვითარებულ პოლიტიკის წარმოების თავი და მთელი ქართველობისათვის მნიშვნელოვან საკითხებში დაუჭიროთ მხარი ყოველ სამართლიან მოთხოვნისთვის, რომელსაც ჩვენი ქვეყნის მტერ მოყვარეებს წარუდგენს ქართველობა, მიუხედავად იმისა, თუ ეს მოთხოვნა იმევე ტამბული იქნება „სამშობლოს“ ან სხვა ორგანოს ფურცლებზე.

ახალი აზრები.

ხვად, მუადის 12 საათზე, ქალაქის თეატრში, სახალხო უნივერსიტეტის გამგეობის თანხმობით გაიმართება ლექციების კითხვა. ლექციას წაიკითხავს ექ. გ. ბაღრიძე და ალ. გარსევანიშვილი. პირველი შემდეგ თემაზე: „ბრძოლა ადამიანის სხეულისა, სხედასხვა გადაძვება სენთან“.

მეორე: „ზრუნვა განათლებათზე, საქართველოში, მე 18 ს-ნში და მისი ნაყოფი“. გადმოხვეწილთა სასარგებლოდ მეფის ნაცვლის კანცელარიაში 100,000 მანეთი გადასცა ქალაქთა კავშირის კავკავაყოფილებას.

ქუთაისის საშუალო სკოლის შენობაში 18 და 19 დეკემბერს გაიმართება სამეურნეო გამოფენა — ბაზარი. გაიყრდება სხვადასხვა სამეურნეო ნაწარმოები გამოფენა ღიაა დილის 10 საათიდან ნაშვადღევს 4 საათამდე.

სასურსათო საქმეების მოსაწესრიგებლად კავკასიაში ამ ახლო მომავალში გაიმართება სავაჭრო უწყებათა წარმომადგენლების კრება.

ასაფუთო საქართველოს მთავრობის ზედამხედველობის განყოფილებაში, რომელიც კავკასიის გუბერნიების საერო და მთავრობის აგრონომთა თათბირზე იყო დასასრულებლად ქალაქ თბილისში — გუშინ ქუთაისის დაბრუნდა. როგორც ვაგიფეთ თათბირს ქუთაისის გუბერნიისათვის ბევრი საყურადღებო დადგენილებები გამოუტანია, ამ დადგენილებების შინაარსდაწერალებით შემდეგ ვაჯანობთ ჩვენს მკითხველებს.

ქუთაისის საგუბერნიო აგრონომიულ ორგანიზაციის ინსტრუქტორად დაინშინა ბ. ნი. ზიმი.

ქუთაისის ქალაქის მოურავმა გუბერნატორისაგან ცნობა მიიღო, რომ ის ოქმები, რომლებსაც ამიერიდან, ქალაქის ბაზრის ზედამხედველები შეუდგენენ სხვადასხვა პირებს — გაზაფხობდეს ქუთაისის მამრიგებელ სასამართლოს განყოფილებაში.

როგორც მასხენებულ გვექონდა ქალაქის თვითმართველობა ამ დღეებში მიიღებს 20 ვაგონ შაქარს, გამგეობას აზრათ აქვს ამიერიდან შაქრის ვასანაწილებლად შემოიღოს ბარათების სისტემა, ამისთვის საჭიროა იმ ბარებმა ვისაც შაქრის შექმნა მსურთ ქალაქის გამგეობისაგან, წინდაწინ აიღონ საჭირო ბარათები, რის მიღების შემდეგ მიიღებენ შაქარს.

ასაფად მადეპულ შაქრიდან ქალაქის გამგეობა ადგ. მომხ. საზოგ. „კომპარატივის“ გადასცემს რამდენიმე ვაგონს.

გუშინ ქალაქის თვითმართველობამ მიიღო 11 ვაგონი ზურის ფქვილი, როგორც გადმოგვცემენ ეს ფქვილი ისე შვეი ყოფილა, როგორც ამ ეთამთ არის ქალაქში, მაგრამ შედარებით ახალი. მოვლის კვალად გამგეობა 14 ვაგონს, რომელიც გამოგზავნილი ყოფილა.

სამშაგისთვის დააჯილდოეს შემდეგი ქართველი ოფიცრები: წმ. ანას. მე სამე ხარისხის ჯვრით ჰრაბ. გიორგი კობიაშვილი და სოლომონ ქუთელია.

როგორც ტარებისთვის, თუ არ ვიდრის 300 მანეთს, ცხეში უნდა ჩაჯდეს 2 თვე. ფოთის ქალაქის გამგეობამ დაადგინა ქალაქის ქუჩების ნავთის ფარებით განათების საქმის მოწყობა, 1917 წლიდან 1918 წლამდე გ. მ. ვაბუნიას გადაეცეს.

სახეშის ქალაქის საბჭომ დაადგინა ქალაქში გაიხსნას საშუალო ტექნიკური და კომერციული სასწავლებელი, სასწავლებლების ნებართვისათვის შუამდგომლობა სადაც ჯერ არს დაევალო ქალაქის გამგეობას.

ქალაქის თვითმართველობას აზრათ იქვს ვახსნას პურის საცხობი ფურნე ქალაქის სხვადასხვა უბნებში, სამ ადგილას.

11 დეკემბერს დ. კვიციანი ქალაქ ორკვასან სკოლაში გაიმართა ლიტერატურული საღამო. ნ. ბარათაშვილის დაბადებიდან ასი წლის თავის აღსანიშნავად სოლომონ შოლოდინის გადაჭარბა: მეტად შინაარსიანი რეფერატი წაიკითხა ამავე სკოლის მასწავლებელმა ქ. მ. ს. ჩხაიძის ასულმა ბარათაშვილის პოეზიაზე. შესრულებულ იქნა რამოდენიმე სასიმღერო ლექსები ბარათაშვილის ამავე ქალის ლიტერატურით. დასასრულ იყო დადებული ცოცხალი სურათები. დიდი მადლობის ღირსნი არიან ამავე სკოლის მასწავლებლები ასეთ ენერგიულ შრომისათვის.

საკვირველი ის არის, რომ აქაური ინტელიგენცია ვაუბრის ასეთ სერიოზულ საღამოებს, სტუმრები ბლომად დაესწრენ და ენაყოფილი ღამის 1-საათზე დაიშალენ.

ქუთაისში გუშინ ახლო-მახლო სოფლებიდან შედარებით ნაკლებად შემოიტანეს სანაფთვე. დღისაღმართ რომ ყველაფერი ძვირად იყიდებოდა.

გუშინდელ გაზეთში საშუალოდ, შეკთომით დაიბეჭდა ვითომც მეთორნე მაჩაიძეს, 21 პური ქალაქის თვითმართველობის მოსამსახურეთათვის ქონოდეს, შენახული ეს არ არის მართალი.

ლიტერატურის კრება.

როგორც მკითხველებს მოეხსენება, ამ ცოტა ხნის წინათ ჩვენი გაზეთის რედაქტორმა წერილი მოათავსა ჩვენს გაზეთში რომელშიც სხვათა შორის აღნიშნავდა რა ჩვენი მწერლობის დაქსეპას, მთ შუკავ-შირებლობას — მოუწოდებდა შეკავშირებას. ამ წერილმა თითქმის ნაყოფი გამოიღო. ე. კითხვამ კრების ნებართვა აიღო და გუშინ, 15 დეკემბერს ქართულ სათავად-ანაურთა ბანკის დარბაზში შესდგა ლიტერატურა პირველი კრება. კრება გაიხსნა საღამოს 7 საათზე, თავმჯდომარეთ ერთმანთ არჩეულ იქნა მგოსანი ცახელი, ხოლო მდივანთა ია ეკალაძე. კრების მომწვევმა ვასო ქიათავამ გააკნო დამსწრეთ საზოგადოების მიზანი. კრებაზე ნათლად გამოჩნდა რომ შეკავშირება აუცილებელია და რომ სოლიდარული, ერთსულოვანი შრომა სალიტერატურა ასპარეზზე, ქართველ ლიტერატურათა, სამშობლო მწერლობის აყვავებისთვის საჭიროა.

აქვე ამორჩეულ იქნა კომისია 5 კაცი საგან შემდგარი, რომელმაც უნდა შეიმუშოს საზოგადოების წესდება, კომისიის წევრებათ არიან: იას. ნიკოლაიშვილი, გ. ფარგალაძე, მ. ბოკოიშვილი, ვ. ქიათავა და ია ეკალაძე.

კრებას დაესწრა 30-დე ქალი და კაცი. მეორე კრება მოწყველ იქნება ხუთშაბათს, 22 დეკემბერს, იმედიამ ამ კრებაზე ვაკილებით შეტი, ლიტერატურები დაესწრებინან.

ქართველი ბრიგორიანები

(გაგრძელება) ეს ფაქტი რომ განუსჯეულად მივიღოთ, ხელში შეგვგრებდა არა საინიანიშნო ქართველი ტომით, როგორათაც დღესაც აღიარებს თავის თავს და თავის შვილებს ეს უკანსენელი, არამედ საინიანი, იქვე სპარსეთში ერთს ქართველ მექანიკს ამ 5-წლის წინად სომხის ქალი შვეთორი ცოლად. გასჩენია შვილები, რომელნიც მას სომხურად მოუნათლავს მხოლოდ იმიტომ, რომ იქ, მის საცხოვრებელ ადგილას, მართლმადიდებელი მღვდელი არ ყოფილა, ახლა იგი თურმე იმის ნატურაშია, რომ ჩვენში ჩამოვიდნენ და ბავშვები ხელახლა გადანთლოს. რას ვეუბნება ეს და ამის მხეგვის შემთხვევაში ისევე იმას, რომ ისეთს ვარებან სამოსლს, როგორც არის საწმუნებო, რომელიც ადამიანს შეუძლია თავის სიკაცხლის განმავლობაში არა ერთხელ გამოიკვლოს, არა სკვლის ადამიანს ეროვნულად, ყოველი ეს კეთილი და პატოსანი, გაბეჭვიან ჩვენი აზრის მოწინააღმდეგე.

მაგრამ ხომ შეიძლება ადამიანი გვარი, თესლ-მოადგმით ქართველი იყოს, ხოლო ქართველების არა ეცხოს-რა? შეიძლება, რომ საწმუნებოების გარდა ქართველი სულიც დაქარგოდეს და უცხო ერის ფსიხიკა, ზნეჩვეულება, ენა, კულტურა შეიერთებოს? შეიძლება, მაგრამ აქ ჩვენ ერთვულს გადაგვარებასთან, ასიმილიაციასთან ვაქვს საქმე. თუ ასეთი გადაგვარება თავისუფალი, ბუნებრივი, ისტორიული პროცესის შედეგია, მას არც ვებრძვით და რომ ვებრძოლოთ კიდევ, ვერა რას ვაგვდებთ. ხოლო თუ გადაგვარება ძილდატანების, რბრესიების, დენაციონალისტური პოლიტიკის შედეგია, მაშინ თავისი ქვეყნის ქირსუფალი, თავისი ერისა და მამულის გულწრფელად მოყვარული ამ გადაგვარებას ვერ ურიგდება და ყოველნაირად სცდილობს თავისი დაკარგული მოძმენი სამშობლოს წაიღოს დაუბრუნოს.

საქართველოში მამადიანობა ცეცხლით და მახვილით ვრცელდებოდა. გრიგორიანობა, მართალია, სხვა გზით და ამასთანავე სუსტად გავრცელდა ჩვენს ქვეყანაში, მაგრამ თუ ჩაუკვირდებთ ჩვენ წინაპართა ცხოვრებას, თამამად შეგვიძლია ვსთქვათ, რომ ნაწილი ქართველების გრიგორიანობას იძულებით, ძმომე პოლიტიკურ და სოციალურ გარემოებათა ძალდატანებით ემართა. აქ თავისუფალ ნებასა და სურვილს ადგელი არა ჰქონდა. ჩავარდა ქართველი ისეთ მწიერ ბედში, როდესაც მას, სიკოცხლისა და მკორეულენწათვის სუფლებს შესანარჩუნებლად, სხვა ვასაქანი არა ჰქონდა და უცხოთა საწმუნოებას — გრიგორიანობას ღებულდა. ვანა შეგვიძლია ვსთქვათ, აქ მისი სინდისი თავისუფალი იყო?., როდესაც მე თავისუფალი ვარ არჩევანში, როდესაც მე, სრულიად დამოუკიდებლად სხვა და სხვა გარემოებათა და მოსაზრებათა, უპირატესობას ვაძლევ საწმუნოებას მეორეზე, ან ურწმუნოებას ყოველგვარ საწმუნოებაზეც — ვახსენავ სინდისის თავისუფლებას და არა სხვა რამ ასეთი, თავისუფალი სინდისით ჩვენში არც ისლამი და არც გრიგორიანობა, უმეტეს შემთხვევაში მაინც, არ შემოსულა. თუ ასეა, ნუ თუ ქართველს უფლება არა აქვს გადაგვარების გზაზე შემდგარი, ხოლო ჯერ კიდევ ქართველნი მოძმენი შშობელ კერას დაუბრუნოს? არა თუ უფლება, ის მისი წმინდა მამულივით მოვალეობაა.

და აქ იწყო კიდევ შეგნებულმა ქართველმა ამ ქართველების შემოკრება თავისი გარშემო. ამ საშინელმა ომიანობამ, როდესაც ერთვულმა განმობებმა მეტის ინტენსივობით იჩინა თავი, ერთი რამ კარგი მოგვიტანა — დროთა ვითარებისა გამო გათიშულმა ძმებმა საერთო გაქირვებაში ერთმანეთი მონახეს, ერთმანეთს ხელი გაუწოდეს და ძმამ ძმა იცნო, უბედურებამ ახალი გზები, ახალი საშუალებები გვიჩვენა ერთმანეთის დასახლოვებლად. დადგა საქართველოში ისეთი დრო როდესაც სხვა საწმუნოების ქართველობა სულთა ნათესაობა იგრძნო, როდესაც ვათვითცნობიერებულს ქართველ საზოგადოებაში ეროვნული მთლიანობის საკითხი მორიგ საკითხად დადგა. ჩვენს ეროვნულ მოძრაობაში ეს, ასე ვსთქვათ, შემკრებლობით ხანაა. ყველას კარგად მოეხსენება, თუ ვის მიაპყრო თვალი დღეს ომის გამო აწიკებულმა აჭარა-ქანეთის ერთის მხრით და ვინ გაუწია დედობრივი მზრუნველობა საქართველოს ამ კუთხეს მეორეს მხრით, თუ რა ურთიერთის თანაგრძნობით, სიყვარულით, თბილი გრძნობებით შეხვდნენ ერთმანეთს დიდი ხნით თუ პოლიტიკურად და თუ სულიერად ძალით ვანზობრებულნი მკვიდრნი ძენი ერთის დედისა. მკითხველ საზოგადოებას კარგად მოეხსენება აგრეთვე, თუ რა ტენდენციები ჩამოვარდა ამ უკანასკნელ დროს ადგილობრივ ებრაელთა შორის, რომელთა ერთმა შეგნებულმა ნაწილმა უკვე საჯაროდ აღიარა თავისი ქართველობა. ჩვენი ერის მთლიანობის საკითხი ამ ომიანობის დროს ერთი სხვა ანალოგიური პრობლემა დააყენა ჩვენ წინაშე იმ ქართველთა შემოერთება, რომელთაც ოდესმე გრიგორიანობა მიუღიათ ქართველ გრიგორიანთა საკითხი დღეს დღემოდ ისეთივე მორიგ საკითხია დღესაც საყურადღებო, როგორც არის დანარჩენი მოძმეთა შემოერთების საქმე. ჩვენ სრულად არ ვიზიარებთ იმ აზრს, რომ საქართველოში დასახლებული ყოველი ქართველი მთლიანობის გრიგორიან ქართველ

ლის შთამომავლობის იყოს. მაგრამ მათთანვე უცილობელ ფაქტად მიგვაჩნია არსებობა ჩვენს შორის გრიგორიანთა საწმუნოების წმიდა ქართველთა რიტატიკური შეიძლება დროისა და ადგილის მიხედვით. მაგრამ რაც არის დაკარგვა ჩვენთვის, ატარა ერისათვის, დიდი დანაკლისი იქნებოდა და რომელთა შორის ქართული ეროვნული თვით-შეგნების განმტკიცება ჩვენ უიმედო საქმედ არ მიგვაჩნია თუ დროით და საჭირო მხნეობით ხელი მოკიდეთ კულტურულ მუშაობას მათ შორის. უიმედო არ მიგვაჩნია მით უმეტეს რომ ისინი დღემდის ქართული ერის, ისტორიის და კულტურის ძლიერ ზეგავლენას განიცდიან და არა თუ განიცდიან, ისინი ახლად, როგორც ვსთქვით, ქართველთაგან არაფრით ვანსხვავდებიან, გარდა საწმუნოებისა. საქართველოს გაიხსენოთ, იმერეთსა და ქართლ-კახეთის სოფლებში გაფანტული მოსახლეობა ვერც წოდებული „სომეხთა“, რომ ამას დაწმუნდეთ ვიტყვი შეტყა: ამითი ქართული შთამომავლობა რომ კითხვის ქვეშ დაეყენოთ, მაშინაც კი მათი სახით ფაქტიურად რეალურად ხელში ქართველობა შეგვჩრება — ეგზომ დიდი ცვლილებანი შეუტანია მათში ხანგრძლივ ბუნებრივ კულტურულ ქართულ ასიმილაციურ პროცესს.

რეალურად ქართველობამ ჩვენ ამ წუთში ჩვენებურ სოციალ დემოკრატთა მსჯელობა გაგვასენა, რომელთაც ამას წინად ქართველ გრიგორიანთა საკითხის გამო ის აზრი გამოსთქვეს პრესის საშუალებით,*) რომ რასიული, გვარტომობის თეორიები, — ეს ისტორიული ზღაპრებია, რომ მხვავს საკითხის გადაწყვეტაში ისტორია-არქეოლოგიის დახმარება საჭირო არ არის. დემოკრატია ასე არ იქცევა ის ავგარ შემთხვევაში რეალურ ურთიერთობით ხელმძღვანელობს გვარტომობითი თეორიები მას არა სწამს. მისი ძირითადი შეხედულება ეს ვახლავს „ეთითაუფლმა ჯგუფმა თუ ინდივიდუმა თავისი ეროვნული ბედი რეალურ პირობების მიხედვით გარდასწყვიტოს“.

ეს რეალური პირობები ეკონომიური და სოციალური ცხოვრების პირობებია. საზოგადოდ „ეთითაუფლი ინდივიდუმი თუ მთელი რიგი მოდემისა ითვისებს და დეპულობს იმ ხალხის თუ იმ ერის ენას და კულტურას, რომელიც მისთვის და მისი ეკონომიური და ფიზიკური არსებობისათვის ხელსაყრელია. ამიტომაც, რომ ხშირად მხვილი ერების გაბატონებული კლასებიც კი ივიწყებენ თავის ეროვნებას და უცხო პატარა ერის ენასა და კულტურას ითვისებენ. აი, მაგ., გერმანელებმა ჩვენს შორის ამ უკანასკნელთა ენა, კულტურა მიიღეს და გერმანელობაზე ხელი აიღეს.

იგივე მსჯელობა ამასთანავე გვეცნებს: აქაც (ე. ი. ამა თუ იმ ეროვნულ სახის მიღების საკითხში). როგორც ყველგან, უმარგანსობაში პრინციპი იმარჯვებს და უმარგანსობაში მკხოვრები უმკირეხლობა ძალზე უმარგანსობა ითვისებს თავის ისტორიულ ეროვნულ ენას — კულტურას და უმარგანსობისასწივისებს. ასეთი ულმობელი უმარგანსობის კანონი და მისი სიმართლე...“

ამ მსჯელობაში, უეჭველია, ერთიანი ორმაგობა შეხედულებისა. რას აქვს ბოლოს და ბოლოს გარდაწყვეტი მნიშვნელობა ჩვენს საკითხში — რეალურ პირობებს თუ რამაგანსობა — უმკირესობის ფაქტს? — ეს ვაუგებარი რჩება. თუ უმკირესობა ყველგან, ულმობელი კანონის ძალით, უმარგანსობა ემორჩილება და ძალზე უმარგანსობა ითვისებს თავის ისტორიულ ეროვნულ ენა-კულტურას და უმარგანსობისასწივისებს, მაშინ რეალური პირობებით ხელმძღვანელობა რა-ღაა?.. მთლიანობა თეორიისა აქ, უეჭველია, დარღვეულია. მაგრამ ერთი წუთით დავიფიქროთ ეს ორმაგობა შეხედულებისა და ორთავე პრინციპის თვალსაზრისით ვაგვიჩვენოთ ის საკითხი, რომელსაც ვარჩევთ.

თვით სოციალ დემოკრატიული პრესა, ხელმძღვანელობს რა თავის მსჯელობაში რეალური პირობების პრინციპით, სინამდვილეს საქართველოს სახლებში ასე უუტყვებს: „მთელი რიგი ქართველების, ეკონომიური და სოციალური ურთიერთ-

*) ხ. თან. აზრი № 18 9.

